

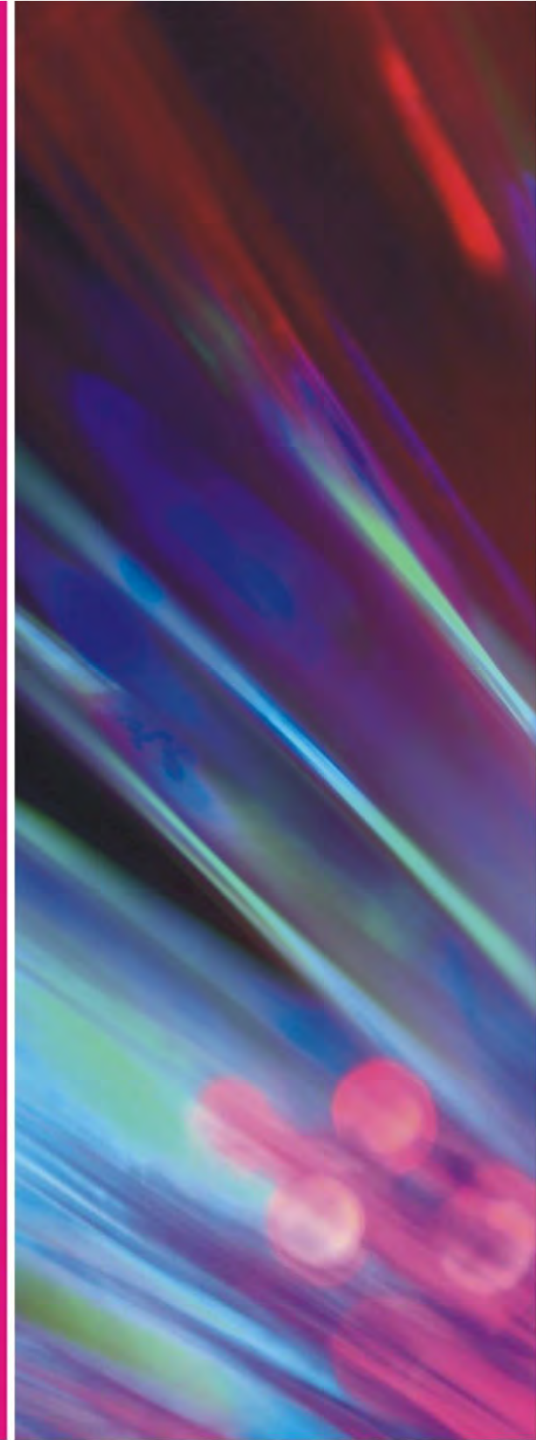

Dr. Botos Barbara

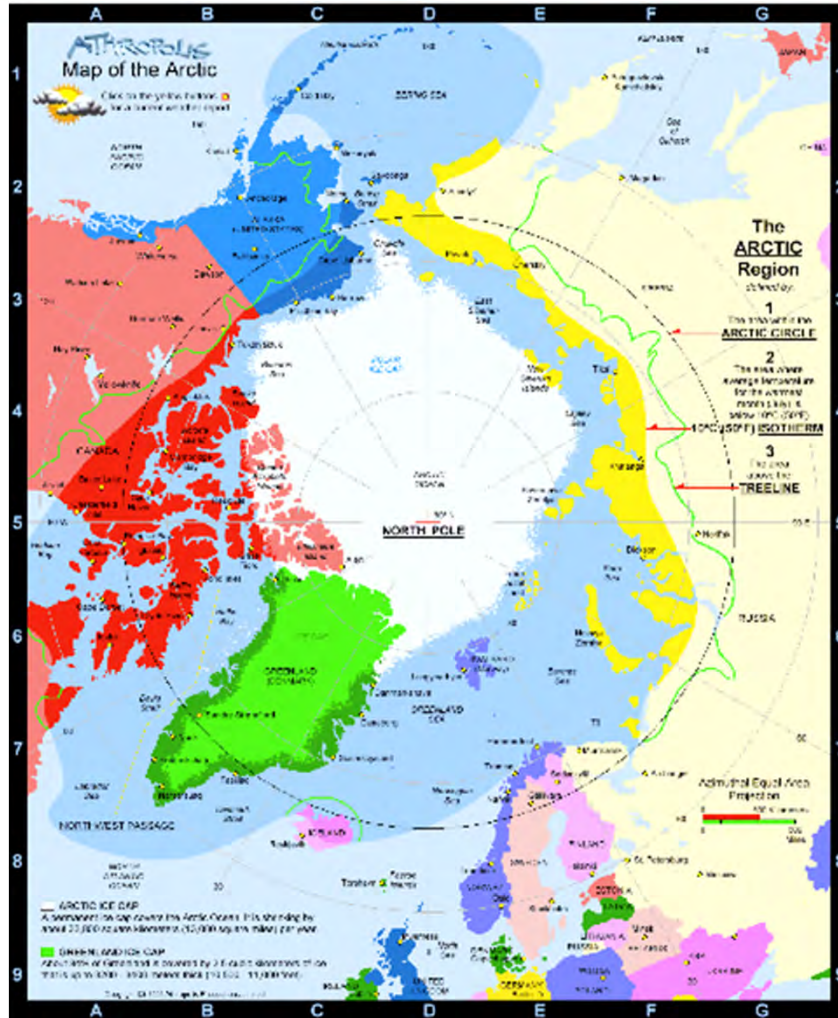
Miért éppen Alaszka, azaz hol van a világ közepe?

Ady Endre Gimnázium
Budapest, 2011. február 2.

www.meetthescientist.hu

Hol van a világ közepe?

Indigenous peoples of the Arctic countries

Subdivision according to language families

No/Dene family	Esquima-Aleut family
Athabaskan branch	Inuit group of Esquima branch
Eyak branch	Yupik group of Esquima branch
Tlingit branch	Aleut group
Haida branch	
Penutian family	Uralic-Yukagrian family
Macro-Algonquian family	Finno-Ugric branch
Algonquian branch	Samodich branch
Wakasha branch	Yukagrian branch
Salish branch	
Macro-Sioux family	Altai family
Sioux branch	Turkic branch
Iroquois branch	Mongolic branch
Indo-European family	Tunguso-Manchurian branch
Germanic branch	Chukotko-Kamchatkan family
	Ket (isolated language)
	Nivk (isolated language)
	Ainu (isolated language)

Notes:

For the USA, only peoples in the State of Alaska are shown. For the Russian Federation, only peoples of the North, Siberia and Far East are shown. Majority populations of independent states are not shown, not even when they form minorities in adjacent countries (e.g. Finns in Norway). Areas show colours according to the original languages of the respective indigenous peoples, even if they do not speak these languages today. Overlapping populations are not shown. The map does not claim to show exact boundaries between the individual groups. In the Russian Federation, indigenous peoples have a special status only when numbering less than 50,000. Names of larger indigenous peoples are written in green.

Wild

Alaska

Karinthy Frigyes

Madách Imre után Istenkérő, Ádámkáról és Luci Ferkóról

Tizennegyedik szín

Ejnye, csípje meg a csóka,
Több az ember, mint a fóka.
Ez már nem vicc, nem is móka,
Félre jelmez és paróka!
Csupa jég és csupa hó,
Vörös a nap, halihó.
Bife-befagyott a tó,
Didereg az eszkimó,
Még sincs kedve korcsolyázni,
Inkább volna fára mászni,
De a kunyhó fala sík,
Ha rámászik, leesik.

Tények

Főváros: Juneau

49. Állam (1959. január 3.)

Rangsor:

Terület szerint: 1. (1.717.854 km²)

Népesség szerint: 48. (625.932 fő)

Népsűrűség szerint: 50. (0,48 fő/km²)

Legmagasabb pont: 6194 m (Mount McKinley)

Átlagmagasság: 3060 m

Comparison of ANWR to Continental U.S.

Állami jelképek

Jelmondat: *Északra a jövő felé*

Madár: Hófajd (*Lagopus lagopus*)

Emlős: Jávorszarvas (*Alces alces*)

Tengeri emlős: Grönlandi bálna (*Balaena mysticetus*)

Hal: Királylazac (*Oncorhynchus tshawytscha*)

Rovar: Szitakötő

Virág: Nefelejcs (*Myosotis alpestris*)

Fa: Sitkafenyő (*Picea sitchensis*)

Kövület: Gyapjas mamut (*Mammuthus primigenius*)

Drágakő: Jáde

Sport: Kutyasánhajtás

drmehr5@yahoo.com

Történelmi mérföldkövek

Alaszka: Alyeska („nagy ország”, „nagy föld” vagy „szárazföld” jelentésű) aleut szó

Három nagy vándorlási hullám:

i. [e. 25 000](#) és [i. e. 15 000](#) között: legtöbb indián törzs őse

ii. [i. e. 14 000](#) és [i. e. 9000](#) között a [tlingitek](#), [eyakok](#) és [atabaszkok](#) elődei

iii. [i. e. 10 000](#)-[i. e. 6000](#) között: az [eszkimók](#) és az aleutok felmenői

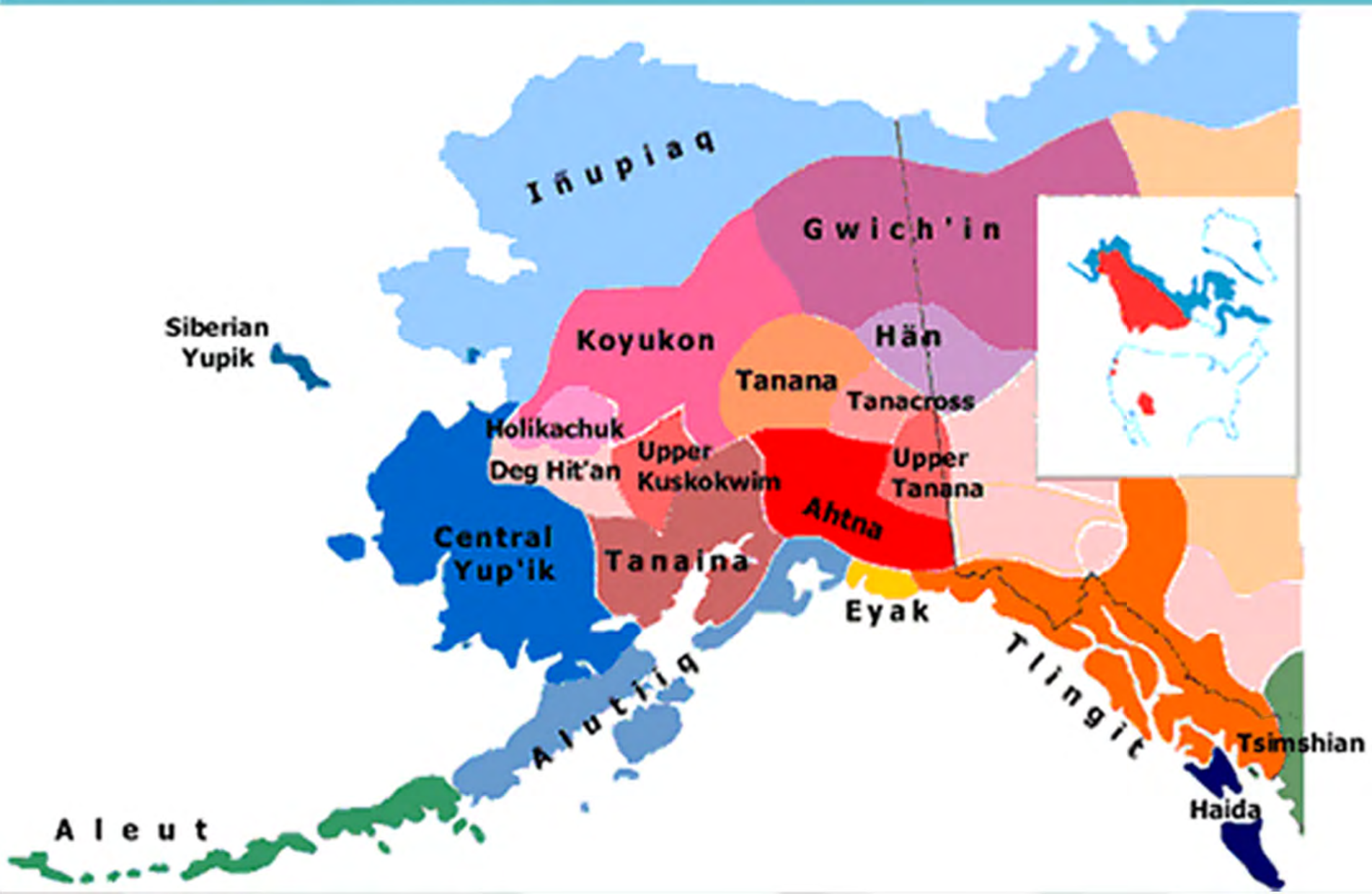
1741. június: Szent Péter, Szent Pál hajók (Vitus Bering)

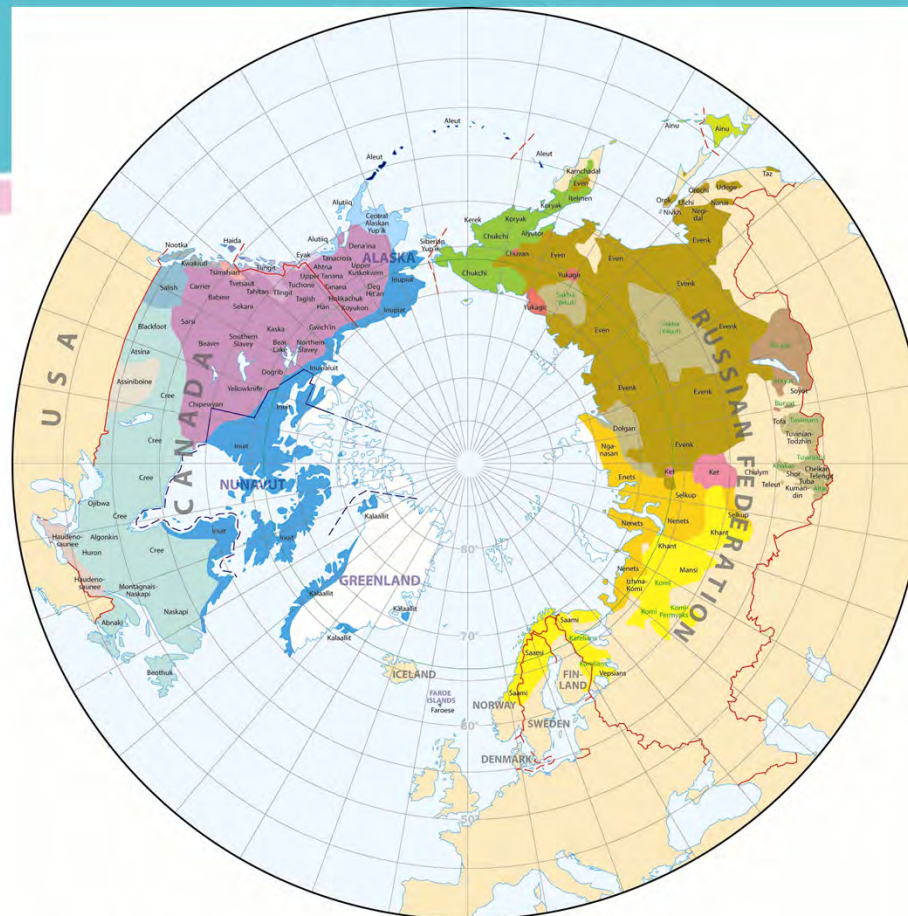
Kodiak, Sitka (szőrmekereskedelem)

1867: Alaszka eladása: 7,2 millió dollárnyi arany

1896-97: aranyláz (Nome, Fairbanks, vasúthálózat)

1959: Alaszka az Amerikai Egyesült Államok 49. tagállamává vált

Indigenous peoples of the Arctic countries

Subdivision according to language families

Na/Dene family	Eskimo-Aleut family
Athabaskan branch	Inuit group of Eskimo branch
Eyak branch	Yupik group of Eskimo branch
Tlingit branch	Aleut group
Halda branch	Uralic-Yukagiran family
Penutan family	Finnro-Ugric branch
Macro-Algonkian family	Samodic branch
Algonkian branch	Yukagiran branch
Wakasha branch	Altaic family
Salish branch	Turkic branch
Macro-Sioux family	Mongolic branch
Sioux branch	Tunguso-Manchurian branch
Iroquois branch	Chukotko-Kamchatkan family
Indo-European family	Ket (isolated language)
Germanic branch	Nivkh (isolated language)
	Ainu (isolated language)

Notes:

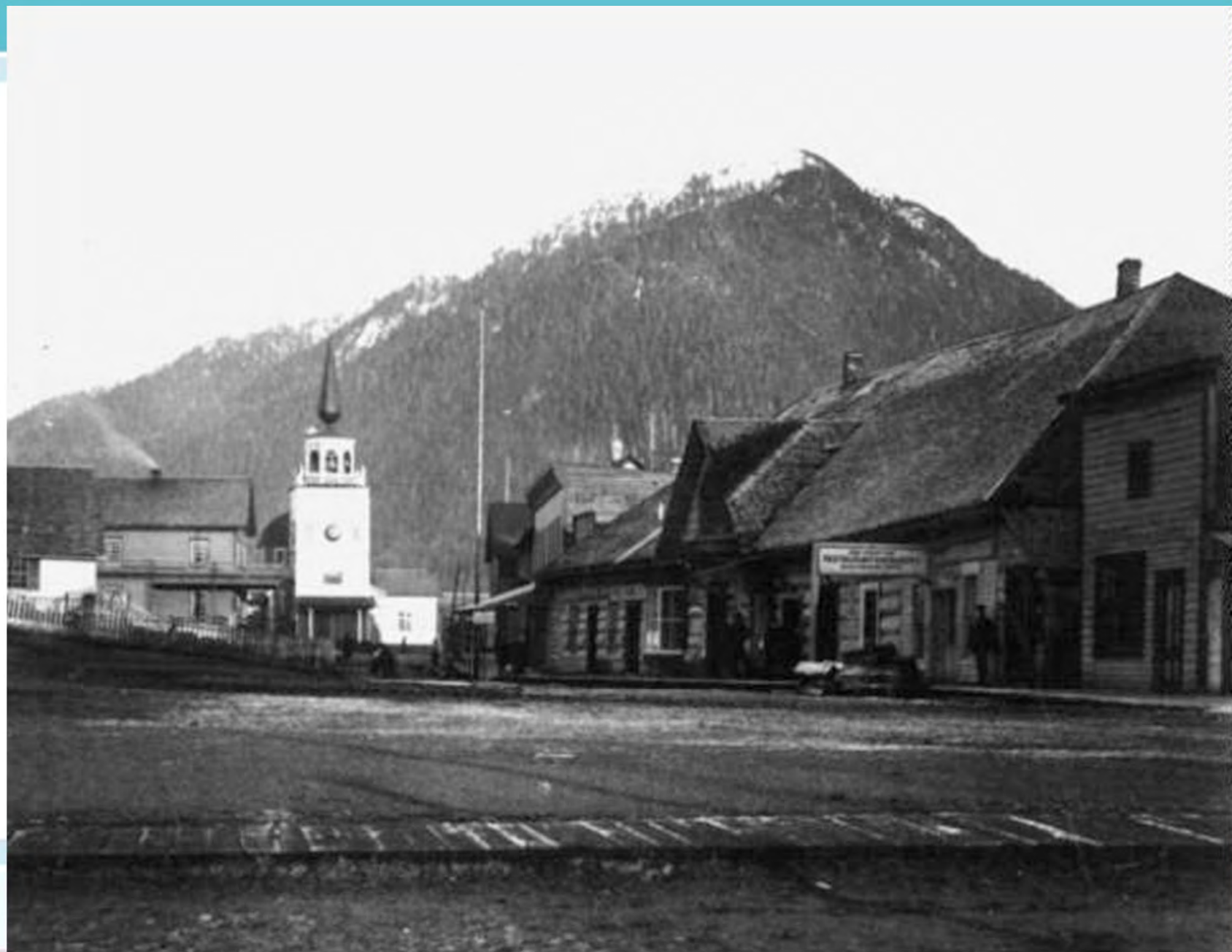
For the USA, only peoples in the State of Alaska are shown. For the Russian Federation, only peoples of the North, Siberia and Far East are shown.

Majority populations of independent states are not shown, not even when they form minorities in adjacent countries (e.g. Finns in Norway).

Areas show colours according to the original languages of the respective indigenous peoples, even if they do not speak these languages today.

Overlapping populations are not shown. The map does not claim to show exact boundaries between the individual groups.

In the Russian Federation, indigenous peoples have a special status only when numbering less than 50,000. Names of larger indigenous peoples are written in green.

Modern történelem

Alaszka székhelye: Juneau

27 népszámlálási körzet és városi körzet (borough)

1942-43: Aleut-szigeteki csata

1942: Alaska autópálya (2,237 km)

1959: Alaszka az Amerikai Egyesült Államok 49. tagállama

1968: olaj felfedezése a Prudhoe-öbölben

1971: ANCSA (217, 103, 44, 1 millió hektár)

1975-77: Transzalaszkai csővezeték (1286 km hosszú
kőolajvezeték

1976: Permanent Fund

1980: ANILCA, 106 millió hektár védett terület

Identitás

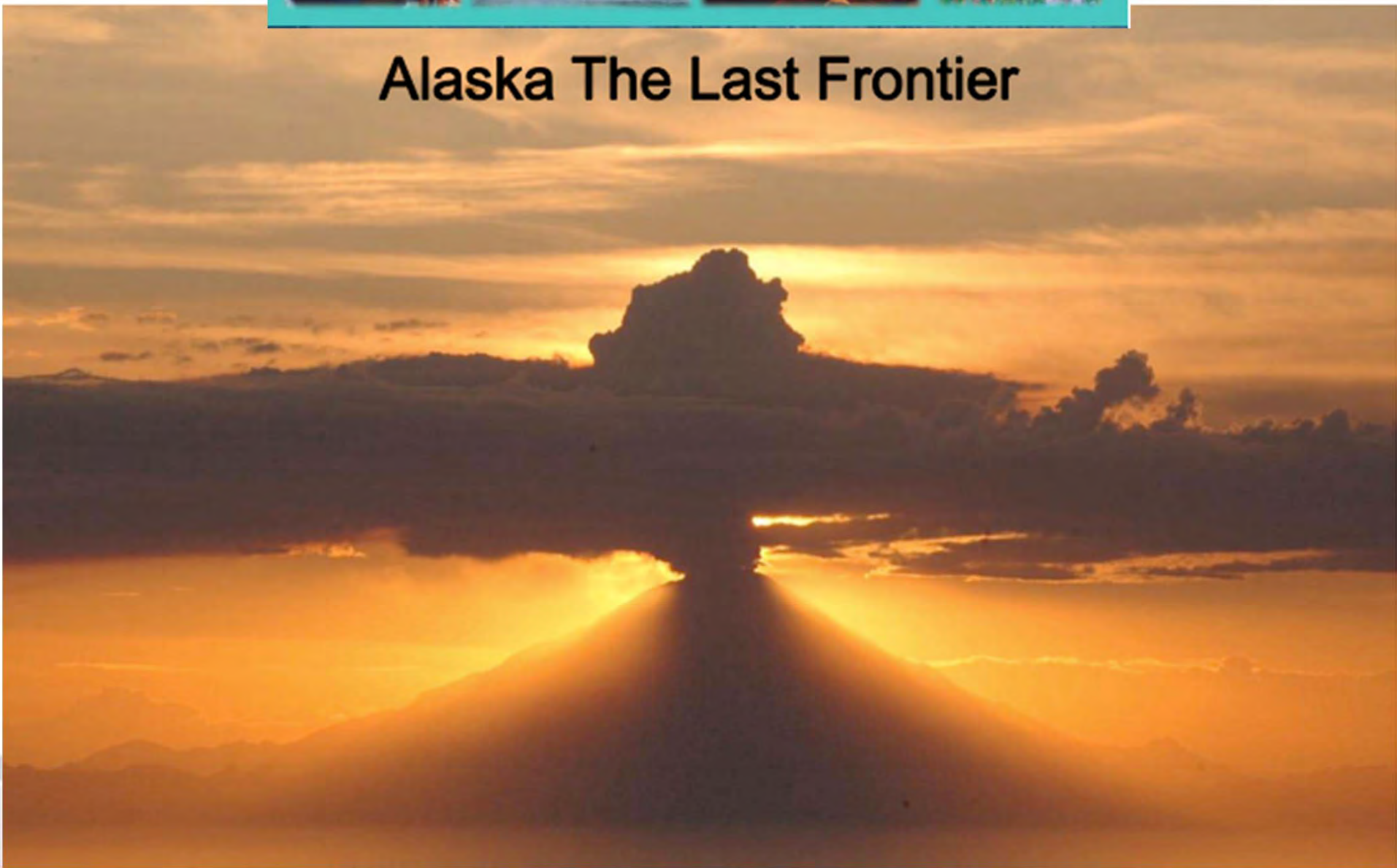
Ősi nyelv tudása, mások tisztelete,
együttműködés, idősek tisztelete,
gyermekek szeretete, kemény
munka, a családfa ismerete,
konfliktuskerülés

Identitás

Természet tisztelete, spiritualitás,
humor, szerepek a családban,
vadászsikerek, jártasság a
házimunkában, alázatosság,
felelősség,
elkötelezettség a törzs iránt

Alaska The Last Frontier

INSTITUTE OF THE NORTH

"Most of the Arctic, like most of the world, is commonly owned. With ownership comes the obligation to manage our resources for the benefit of the total. To do that, we must understand the reality, the richness, and the responsibility of the North."

Governor Walter J. Hickel, Founder

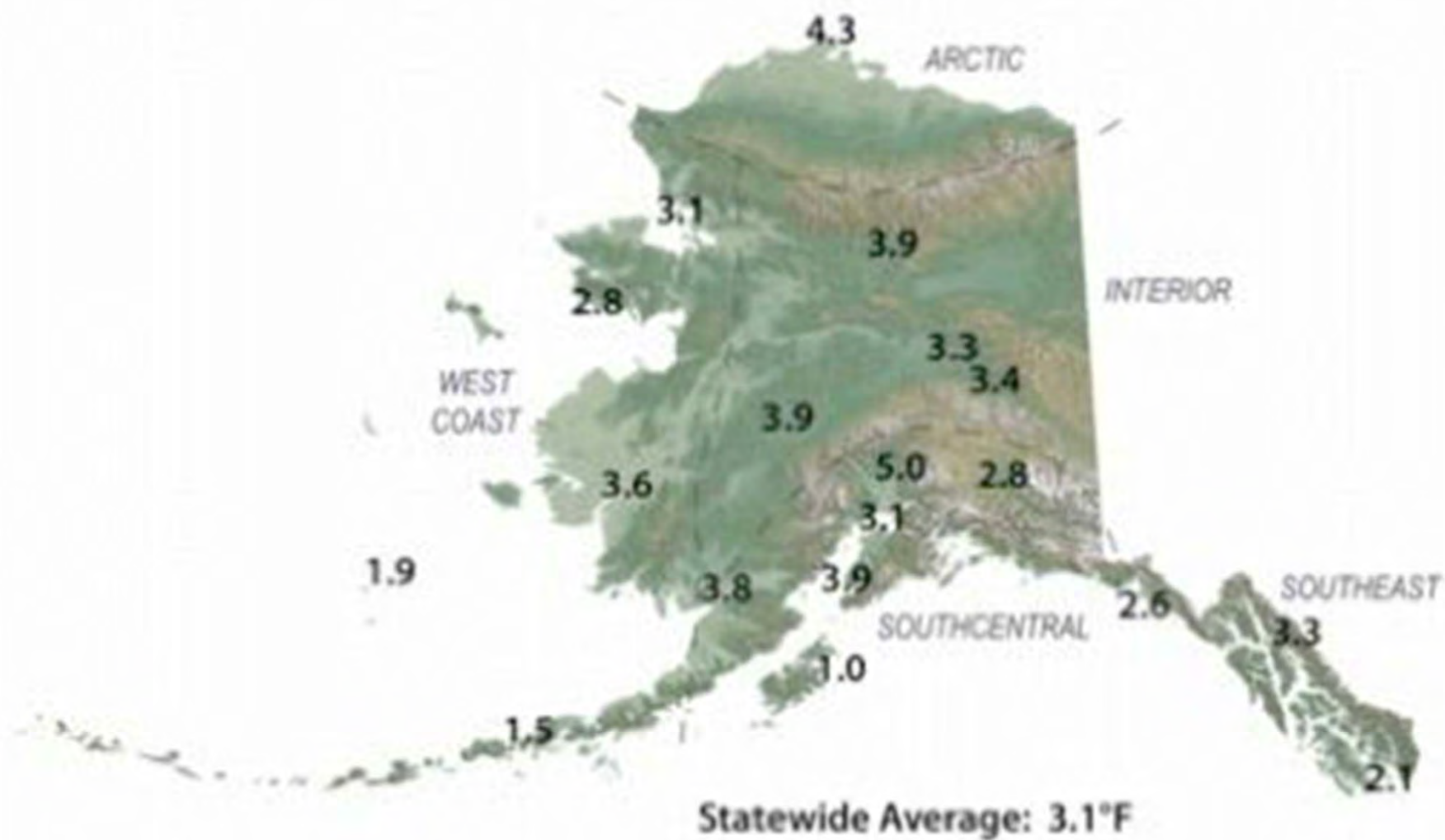

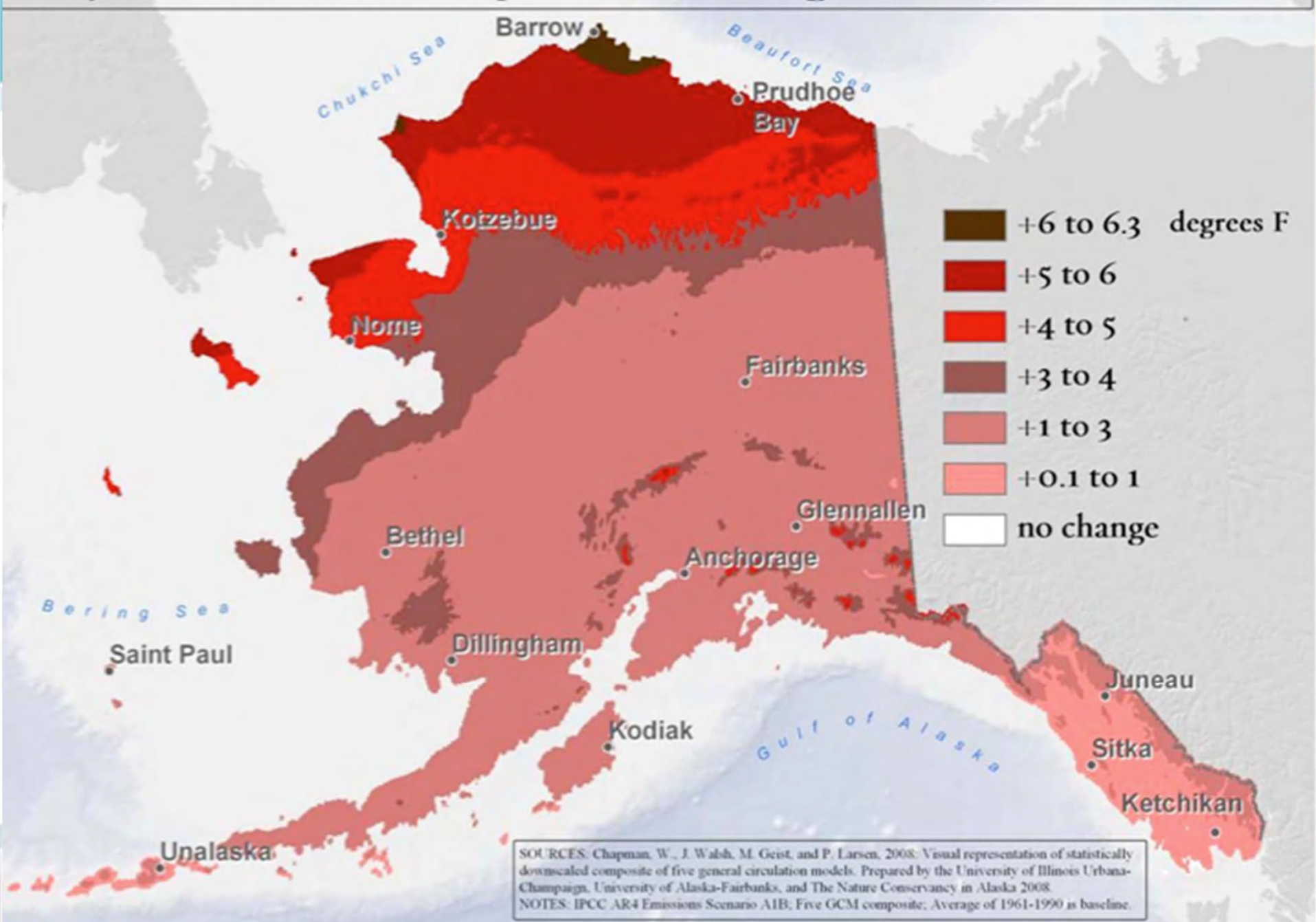
ARCTIC COUNCIL

Total Change in Mean Annual Temperature (°F), 1949 - 2008

Projected Annual Temperature Change 1961-90 to 2051-60

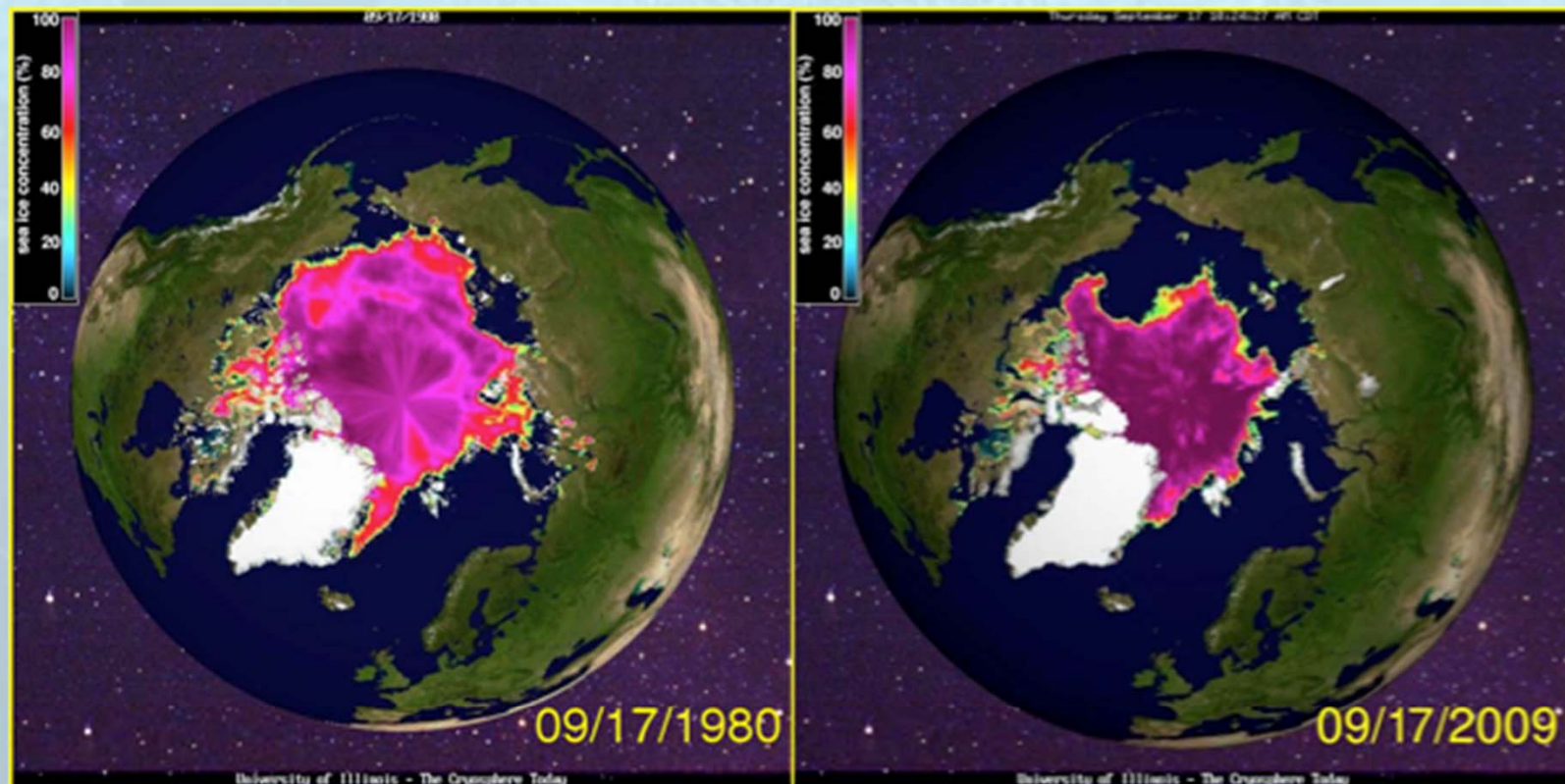

Glaciers Melting

Shown here are Austin Post's 1958 photo of the McCall Glacier terminus, alongside of a 2003 photo by Matt Nolan taken at almost the same spot.

Declining Arctic Sea Ice Extent

Selawik River Retrogressive Thaw Slump

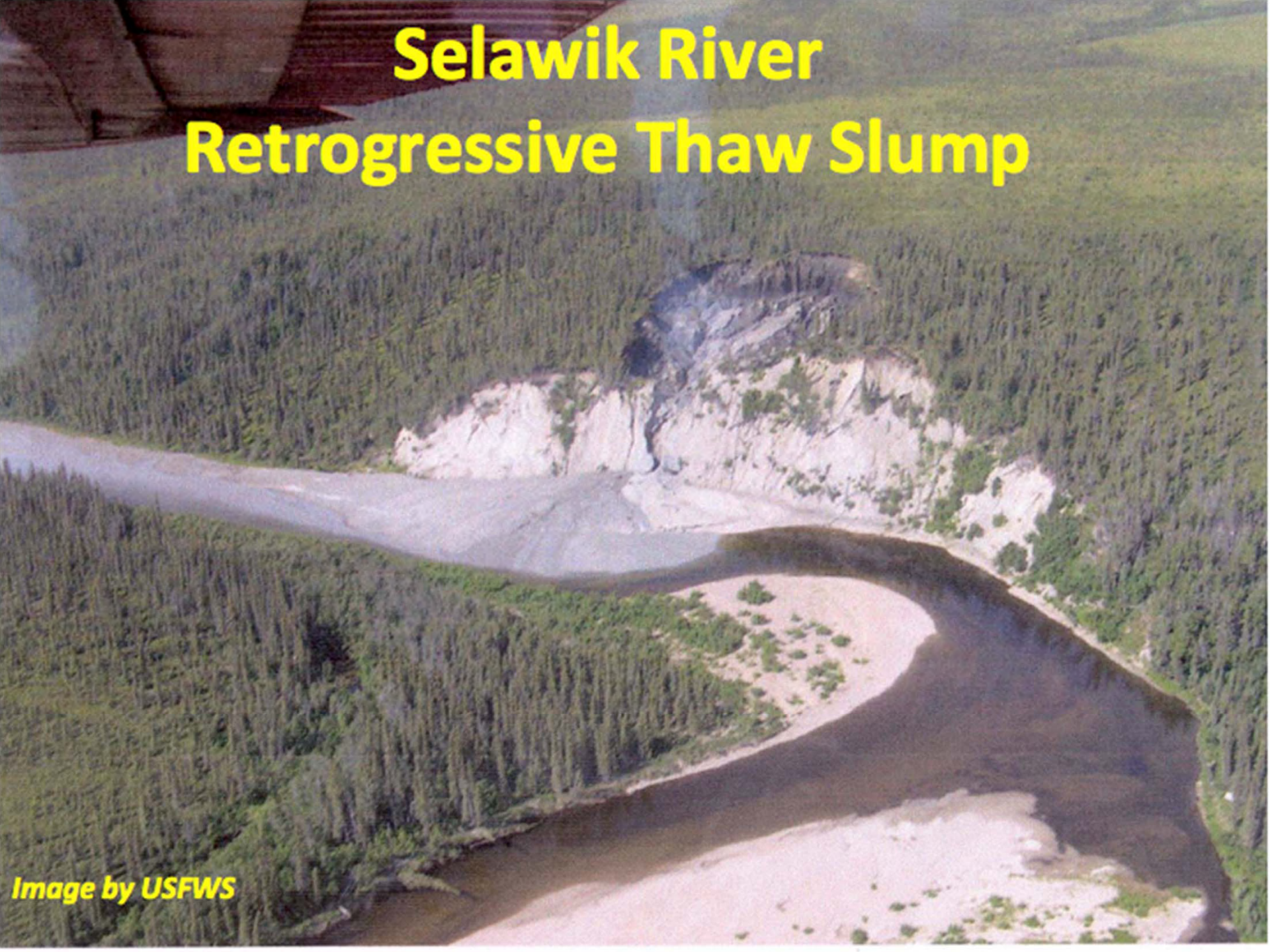

Image by USFWS

Selawik Retrogressive Thaw Slump

Man
Standing for
Scale

Image by USFWS

Newtok – Relocating entire community

Köszönöm!

botos.barbara@freemail.hu

www.meetthescientist.hu

